

STRATEGISK NÆRINGSPLAN GARDERMOREGIONEN, UNDERLAG FOR FORPROSJEKTET

- 1. Innledning**
- 2. Formål**
- 3. Arbeidsform**
- 4. Organisering av prosjektet**
- 5. Prosess, tidsplan**
- 6. utfordringer og fortrinn, SWOT**
- 7. Attraktiv næringsregion**
- 8. Strategisk retning**
- 9. Hovedsatsingsområder, dynamikk og forankring**
- 10. FNs bærekraftsmål**
- 11. Et styrket regionalt næringssamarbeid**
- 12. Veikart/Handlingsprogram, tiltak for ønsket utvikling**
- 13. Målhierarki**
- 14. Planverk, grunnlagsdokumenter**
- 15. Analyse**
- 16. Statistikk**

1. Innledning

Det ble gjennomført et strategiarbeid i Gardermoregionen interkommunalt politiske råd (GRIP) (tidligere Øvre Romerike Utvikling) i løpet av 2018. I dette strategiarbeidet ble følgende satsinger løftet frem; felles identitetsbygging, felles næringsstrategi, kommunikasjonsstrategi, utfordringer og muligheter i region Viken, kommunikasjon og kollektivtilbud internt i regionen, Gardermoregionen som destinasjon, Helse/IKT cluster, og digitalisering. Høsten 2018 ble det fattet kommunestyrevedtak i alle seks kommunene om å starte opp et arbeide med en felles næringsplan i Gardermoregionen, i nært samarbeid med næringslivet.

I samarbeidsavtalen til GRIP er et av formålene beskrevet slik; Styrke etablering og utvikling av næringsliv, universitet/høyskole, offentlig/statlige institusjoner og frivillig sektor gjennom felles initiativer og prosjekter.

Også Asplan Viak konkluderer i sin «Sluttrapport – Areal og transportsamarbeid på Øvre Romerike – Utviklingsprogram for byregioner fase I –2015» om at man må få til en felles satsing på næringsutvikling.

Våren 2019 startet man en prosess i samarbeid med næringslivet/Innovasjon Gardermoen om å søke om regionale innovasjonsmidler for å starte en prosess med en strategisk næringsplan for Gardermoregionen. Oppstart av prosessen startet på formannskapskonferansen, mai 2019.

2. Formål

Gardermoregionen har fortsatt et stort potensiale i utviklingen som bo- og arbeidregion. Regionen har over tid hatt en sterk vekst av nye innbyggere, og etablering av nye arbeidsplasser. Til tross for dette ser vi at det er strategisk riktig å skape en felles plattform på tvers av kommunegrensene for å sikre en aktiv satsing på næringsutvikling. For å utvikle et mer variert næringsliv og skape flere kompetansearbeidsplasser er utarbeidelsen av en strategisk næringsplan et virkemiddel for å møte fremtida på. Det er viktig at regionen er offensiv, og utnytter de unike fortrinnene som finnes i regionen.

Det er viktig at planen ikke bare blir en politisk plan, men en plan som involverer næringslivet i den strategiske delen, og ikke minst under utarbeidelse av konkrete handlingsplaner innen hovedsatsingsområdene.

3. Arbeidsform

Planen er utviklet av representanter fra regionens politikere (formannskapene), administrasjon og næringslivet i fellesskap. I tillegg til workshops for formannskapene samt næringsforumene i kommunene, har det blitt gjennomført enkelt samtaler med administrasjon og bedriftsledere.

4. Organisering av prosjektet

Styringsgruppe: styret i GRIP

Prosjektgruppe: rådmannsutvalget i GRIP

Referansegruppe: lederne i næringsforumene

Arbeidsgrupper: Næringsforumene i kommunene, næringsliv/politikere

Prosjektledelse: Innovasjon Gardermoen

5. Prosess, tidsplan:

Mai 2019   formannskapskonferanse GRIP (forankring)

August 2019   formannskapet i Ullensaker, møter prosjektgruppe og styringsgruppe

September 2019	møter kommuneadministrasjon, dialogmøter næringsliv, møter prosjektgruppe og styringsgruppe
Oktober 2019	workshops næringsforumene, dialogmøter næringsliv møter prosjektgruppe og styringsgruppe
November 2019	søknadsprosess RIP 2020, referansegruppe, forankring i formannskapene
Desember 2019	møte prosjektgruppe, forprosjekt ferdig styrebehandling i GRIP
2020	Handlingsprogram (detaljer i RIP-søknad 2020)

6. utfordringer og fortrinn, SWOT

En sentral utfordring i arbeidet med regional næringsutvikling er å utnytte lokale og regionale fortrinn for å komme i forkant av utviklingen. Det er viktig for regionen å ha en offensiv næringspolitikk basert på langsiktighet og strategisk tenking. SWOT-analysen er basert på innspill fra samling med formannskapene og workshopene med næringslivet.

STERKE SIDER -Beliggenhet/vekstregion -Flyplassen som stor næringsmotor -Konferansehovedstad -Tilgang til nærings- og boarealer -Store friluft- og rekreasjonsområder -Definert regionsenter og knutepunkt -Interkommunalt samarbeid -Kommunale næringsplaner -Sterkere i fellesskap, regionalt/nasjonalt -Store landbruksområder, grønn næring -Nær kunnskapsmiljøer	SVAKE SIDER -Omdømme/identitet/profilering -Mange kommuner: bremses/forsinker -Kommuneøkonomi/voksesmerter -Lavt utdanningsnivå -Lavt kompetansebehov i næringene -Mangler høyskole/universitetsmiljø -Kollektivtilbudet (særlig øst/vest) -Digital infrastruktur -Få «motorer» utenfor flyplassen -Få kompetansearbeidsplasser -Regional helhetstenkning -Manglende felles næringsstrategi -Tilgang på kapital til næring
MULIGHETER -Nærheten til Norge – Verden -Nasjonale/internasjonale klynger -Stort nedslagsfelt/marked -Arbeidskraft/stor tilflytning -Større utnyttelse av motoren OSL -Høyskoleetablering -Utbyggingsarealer for boliger og næring -Økt samarbeid mellom regionene -Bedre samarbeid mellom kommuner -Felles markedsføring og profilering -Felles næringsstrategi -Koordinering innad i regionen -Muligheter for -større fagmiljøer og kompetansearbeidsplasser -Grønn utvikling, forskning -Opplevelsesdestinasjon, turisme, aktivitet --Bo/leve/fritid/kultur	TRUSLER -Andre regioner er mer proaktive -Nasjonale planer og reguleringer -Arealkonflikter -Lite samhandling innad i regionen -Samhandling myndigheter -Manglende særpreg -Kompetanse -Stor grad av automatisering -For mye ensrettet satsing på frakt/gods -Prispress på sentrale næringsarealer -Miljø og klima, må tilpasse oss -sårbar ved økonomisk nedgangstider -For ensidig arbeidsplasser -Liten utnyttelse av de ulike kommuners - muligheter/særpreg -For liten vilje til å gjøre hverandre gode -Avhengig av stedsutvikling

7. Attraktiv næringsregion

For å være en attraktiv næringsregion er det viktig at man ikke tar en vekst for gitt, men at man er en pådriver for å skape fremtidig vekst og eventuelt retning på næringsutviklingen. Som region, og kommuner i en region må man tilrettelegge for framtidige vekstnæringer og jobbe med god samfunnsplanlegging for å sikre fremtidig kvalifisert arbeidskraft. Tilrettelegging av infrastruktur er et annet behov/område næringslivet etterspør ved etablering. Det er viktig at man som region er samarbeidsvillige og proaktive overfor næringslivet, og at kommunene er næringsvennlige kommuner. Med næringsvennlige kommuner menes en kommune som har en forutsigbar planlegging, effektiv og serviceinnstilt forvaltning og har konkurransedyktige økonomiske rammebetingelser. For å være en attraktiv næringsregion kreves det også å bygge omdømme og markedsføre dette.

8. Strategisk retning

Gardermoregionen har noen naturlige fortrinn som må danne grunnlag for en tydelig strategisk retning. Gardermoregionen må fremstå som mer samlet, synlig og attraktiv inn i fremtiden. Det bør fokuseres på en satsing for å skape eller tiltrekke seg flere kunnskapsbedrifter, gjennom å utnytte regionens naturlige fortrinn med hovedflyplassen og som landets knutepunkt nasjonalt og internasjonalt. I tillegg bør man kunne skape et mer variert næringsliv ved å utnytte denne fordelene. I tillegg til knutepunktrelaterte næringer må man sikre en tydelig satsing mot kompetanse, samt mangfoldet rundt grønn næring i alle kommunene.

9. Hovedsatsingsområder, dynamikk og forankring

Ved valg av satsingsområder er det viktig at disse underbygger visjon og hovedmålene i best mulig grad, slik at man velge områder som sikrer helhet i den strategiske planen. Ser man at et hovedsatsingsområde har liten framdrift og utvikling, er det viktig at man sikrer dynamikk ved å kunne gjøre endringer. Planen evalueres årlig, den årlige formannskapskonferansen for regionen vil være arena for å diskutere og komme med forslag til justering av prioriteringer i planene som kan styrebehandles av Gardermoregionens interkommunalt politiske råd.

10. FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål skal ligge til grunn i arbeidet med næringsutviklingen, og det skal være parametere for måling av dette i målhierarkiet i handlingsprogrammet.

Følgende av FNs bærekraftsmål relateres spesielt til næring;

MÅL 7: Ren energi for alle: «Sikre tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris for alle». Tilgang til energi står i sentrum av så nær som alle utfordringer og muligheter vi møter i dag. Det kan dreie seg om jobber, sikkerhet, klimaendringer, matproduksjon eller muligheter for økt inntekt. Energi er den største bidragsyteren til klimaendringer, gjennom utslipp av CO₂ og andre klimagasser. Løsningen er fornybar energi som vannkraft, vindkraft og solkraft. Fornybar Energi er bærekraftig.

MÅL 8: Anstendig arbeid og økonomisk vekst: «Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle.

MÅL 9: Innovasjon og infrastruktur: «Bygge solid infrastruktur, fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og bidra til innovasjon». Investeringer i transport, vanningsystemer, energi og informasjonsteknologi er helt avgjørende for å skape en bærekraftig utvikling. Infrastruktur er den underliggende strukturen som må være på plass for at et samfunn skal fungere. Infrastruktur er en forutsetning for økning i vekst og

produktiviteten, og for forbedringer i utdannings- og helsetilbud. Teknologi og innovasjon kan bidra til å løse miljømessige utfordringer som følger utbyggingen av infrastruktur.

MÅL 11: Bærekraftige byer og samfunn: Gjøre byer og bosettinger inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige».

MÅL 12: Ansvarlig forbruk og produksjon: «Sikre bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre». Bærekraftig forbruk og produksjon handler om å gjøre mer med mindre ressurser. Bærekraftig produksjon innebærer å minske ressursbruk. Miljødeleggelse og klimagassutslipp når en lager en vare. På sikt vil dette føre til økonomisk vekst, begrense klimaendringer og øke livskvaliteten til mennesker på jorda. For å presse bedrifter til å produsere bærekraftig kan staten blant annet innføre lover og avgifter, og investere i miljøvennlig teknologi. I dag bruker vi mer enn hva som er miljømessig bærekraftig. For å sikre gode levevilkår for nåværende og fremtidige generasjoner må også hver enkelt forbruker endre livsstil.

11. Et styrket regionalt nærings samarbeid

Det er viktig at man som et ledd i styrkingen av det regionale nærings samarbeidet skaper gode arenaer for samhandling mellom næringslivet, politikere, forvaltning samt fylkeskommune og kompetansemiljøer. Etter at man har vedtatt en strategi er det viktig at oppfølgingen bygger på medvirkning. Det er viktig at et samarbeid er mest mulig konkret, og at det styrker innovasjonsevnen og konkurransekraften i regionen. Man må også anerkjenne at å virkeliggjøre strategien og nå målsettingene krever utholdenhet og et lengre perspektiv. Alle aktører har et ansvar for å styrke tilliten, og følelsen av fellesskap og samhørighet i regionen.

Det er også viktig at man i utarbeidelsen av handlingsprogrammet er tydelig på hva slags roller man har i det videre arbeidet, og hva slags ressurser man legger inn i arbeidet. Den naturlige veien i oppfølgingen av handlingsprogrammet kan være å organisere delprosjekter og søke prosjektmidler til de enkelte satsingsområdene.

12. Veikart/Handlingsprogram, tiltak for ønsket utvikling

I neste fase som starter i februar/mars 2020, utarbeides det langsiktige veikart for et lengre tidsperspektiv (2030) og et handlingsprogram for de neste tre årene. Det jobbes med en arbeidsgruppe på hver av de valgte hovedsatsingsområdene etter mandat fra styringsgruppa.

13. Målhierarki

Det utarbeides et eget målhierarki for måloppnåelse i forhold til hovedmål og delmål i forbindelse med arbeidet med veikart/handlingsprogrammet i 2020.

14. Planverk, grunnlagsdokumenter

- Sluttrapport – Areal og transportsamarbeid på Øvre Romerike – Utviklingsprogram for byregioner fase I – Asplan Viak 2015
- Strategisk Næringsplan for Nannestad 2014-2018
- Kommuneplanen for Gjerdrum samfunnsdel 2018-2030
- Kommuneplanens for Hurdal kommune samfunnsdelen 2018-2040
- Strategisk næringsutviklingsplan for Eidsvoll kommune 206-2027
- Strategisk Næringsplan for Nes kommune 2017 – 2030
- Strategisk plan for Gardermoen Næringspark
- Kommuneplan for Ullensaker Samfunnsdelen 2019-2030
- Næringsplan for Ullensaker 2009-2020

- Mobilitets- og utviklingsstrategi for Jessheim 2017-2020
- Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus
- Regional plan for innovasjon og nyskaping i Oslo og Akershus fram mot 2025
- Akershusstatistikk, Akershus fylkeskommune
- Regionale analyser, Telemarkforskning 2019

15. Analyse

DEL 1: INNSPILL GJENNOM PROSESS

Gjennom prosessen så langt har det kommet fram enkelte klare preferanser, men det må diskuteres hva som er overordnede strategier, hva som er hovedsatsingsområder, og hva som kan være andre tiltak, verktøy. En slik struktur kan selvsagt bygges opp på mange forskjellige måter. Det er trolig fornuftig å slå sammen noen av områdene der de naturlig hører sammen.

Strategisk næringsplan for Gardermoregionen må bidra til å styrke næringsutviklingen og være en omforent strategi som bidrar til å skape varierte arbeidsplasser for regionen, herunder flere kompetanseintensive arbeidsplasser. Det er viktig at man jobber for et tettere samarbeid mellom det offentlige og det private næringslivet og understøtter initiativ for økt samarbeid og utvikling med gründere, næringsdrivende og private investorer.

VISJON, utkast: «Vi bygger regionen sammen ved å utnytte våre fortrinn»

-En region tett på verden, med satsing på kompetanse, lokal verdiskaping og bærekraft.

Tidligere visjon for Gardermoregionen har vært: *Gardermoregionen: unike muligheter, - hovedstadsområdets knutepunkt mot verden*

MÅL, utkast: Øke antall arbeidsplasser gjennom å forsterke etablert næringsliv samt nyetablering/nyskaping/innovasjon (nye typer arbeidsplasser).

Tidligere hovedmålsetting har vært: *Gardermoregionen skal videreutvikles som et attraktivt område for knutepunkterrelaterte og kompetanseintensive næringer.*

Det er viktig å komme opp med hovedmålsetting som henger sammen med visjonen, og delmål som er mulig å måle underveis. Målene må være konkrete nok.

Det er også klare innspill fra næringslivet at man ikke bare må tenke lokalt, men satse på områder som kan være av både nasjonal og ikke minst internasjonal interesse. «Go Global».

I forbindelse med utarbeidelse av handlingsprogrammet er det viktig å se hva man skal jobbe med strategisk, hva man skal facilitere, og hvor man skal jobbe operativt.

Her en oversikt over mulige hovedsatsingsområder og tiltak som forutsetning for å lykkes:

INTERESSEPOLITIKK: dette er et område som går igjen, og som bør prioriteres, muligens overordnet, og hvor det naturlige ansvaret ligger hos styret i GRIP. Her må man i mye større grad tenke et videre samarbeid, både Romerike sammen, men også i hele Oslo Nord.

- Kunnskap/høyere utdanning
- Hovedkontorer, kompetansearbeidsplasser
- Areal/regional planlegging
- Infrastruktur
- Samferdsel, transport
- Utvikle regionen Romerike

INTERNASJONAL KLYNGE/FLYPLASSEN/OAC/TEKNOLOGI:

Utviklingen på og rundt flyplassen er avgjørende for å kunne tiltrekke seg et mangfold av arbeidsplasser, samt annen type næring enn det vi har i dag. Grunnlag for lokalt, nasjonalt og internasjonalt perspektiv. Det kan være mulig å få til et større prosjekt (EU) om utvikling av flyplassen, Det vil være naturlig å se på OAC som en mulig framtidig næringslivsklynge med fokus på innovasjon, kunnskap og kompetanse. Etableringen av flere aktører innenfor elektrifisering gjør at det er et potensiale for en klynge innen «grønn teknologi».

LOGISTIKK: Både utvikling i Oslo Logistikkpark Gardermoen, og nærliggende logistikk (Ullensaker, Nannestad, Eidsvoll). Hvordan finne bedrifter som kan utvikle dette til en klynge (cluster) med nasjonal og internasjonal tilnærming. Robotisering, samarbeid med Kongsbergmiljøet? Samarbeid med Oslo Lufthavn.

REISELIV/AKTIVITET/NATUR: Regionen har en unik posisjon, som et knutepunkt med svært mange reisende hvert år. Bare turister gjennom Gardermoen er det snakk om nærmere 6 millioner reisende. Hvordan få flere av disse til å bli værende i vår region minimum et ekstra døgn og bruke aktiviteter og severdigheter lokalt. I tillegg til å ha en destinasjonstilnærming på dette, handler det også om å få frem/løfte aktivitet og severdigheter for de som allerede bor i området til bruk for innbyggerne lokalt, samt å bidra til identitetsskaping og stolthet.

KUNNSKAP/KOMPETANSE: er et område mange er opptatt av, både økning av utdanningsnivået i regionen, men også relatert til å arbeide med å få til lokale høgskoletilbud. I tillegg er flere kompetansearbeidsplasser innspill som går igjen. Foreløpig velger vi å la dette ligge under området interessepolitikk, men kan også trekkes konkret inn som mål/tiltak under et hovedsatsingsområde (som for eksempel logistikk)

GRÜNDERE/ENTREPRENØRSKAP: Legge til rette for nyskaping, gjennom å skape miljøer for gründere og nye etableringer gjennom tilrettelegging og samspill med aktører som kan gi bistand. Utvikle og bygge videre på Business Jessheim og gi et tilbud som alle kommunene kan være en del av. I noe av dette arbeidet bør man også samarbeide med naboregioner.

KOMPETANSEMILJØER: Noen av innspillene har gått på hvordan man kan tilrettelegge for å skape mindre/større kompetansemiljøer, klynger, med samlokalisering av bedrifter for å skape større og mer konkurransedyktige bedrifter. Dette kan være tilrettelegging for næringshager som for eksempel miljøet på Ask, til tilsvarende eller større miljøer på Jessheim eller for eksempel Årnes og Sundet.

GRØNN NÆRING/LANDBRUK innen dette området kan det være mulig å finne bedrifter i alle kommunene som vil samarbeide med utvikling av næringsliv innenfor flere områder. Landbruk er en felles overskrift som kan omfatte mange typer næringsområder. Spesielt har det kommet mange innspill på **mat**, både som leverandør inn i en destinasjonssatsing, men også helhetlig prosjekt på merkevarebygging og også fokus på å løfte fra råvareprodusent til produkter med en helhetlig lokal næringskjede. Moderne **treindustri**, med muligheter for utvikling av klynger innen denne næringen er også et område som bør være i tiden, og hvor man allerede er i gang (Hurdal). I Nes er man også i gang med spennende prosjekter innen **sirkulærøkonomi** og **grønn næringsutvikling** som også kan være områder man bør se om man kan få enda mer ut av gjennom

ytterligere samarbeid. Kretsløpsbasert næringsutvikling, bioøkonomi og fornybar energi er andre stikkord.
GRØNN, BÆREKRAFTIG REGION: kan man se for seg at regionen kan bli verdens mest bærekraftige, smarte og innovative region? Kan man få med Avinor til å definere og jobbe for at OSL skal være verdens mest miljøvennlige og bærekraftige flyplass? Den grønne regionen, verdens mest miljøvennlige flyplass, grønn næringsutvikling, grønne skifte.
INNOVATIVE OFFENTLIGE ANSKAFFELSER: Er det mulig å ta en rolle innen utvikling av smarte offentlige løsninger og konkurransefortrinn gjennom innovative offentlige anskaffelser. Kan DGI ha en rolle i dette og hvordan kan man i større grad enn i dag bruke innovative offentlige anskaffelser i alle større investeringer og kjøp av varer og tjenester?
NÆRINGSKLYNGE HELSE OMSORG VELVÆRE evt HELSE/DIGITALT? Her er det igangsatt et prosjekt i regi av Ullensaker kommune og LHL. Er digital helse noe man kan løfte i dette prosjektet? tillegg er Norges første medikamentfrie sykehus for behandling av rus og psykiatri lokalisert i regionen.
BYUTVIKLING/STEDSUTVIKLING: For å øke attraktiviteten for å bo her. Det å utvikle gode «bo og leve»-områder, og spesielt utvikle de største tettstedene i regionen er viktig for at ny næring ønsker å etablere seg her, og at man tiltrekker seg arbeidskraften som ønsker å bo her. Kulturliv er også en viktig del av å øke attraktiviteten for å bo her/ etablere seg. Primært vil det være den enkelte kommunes oppgave å legge til rette for det. Områder som også er spilt inn er Bygg/anlegg, detaljhandel, sysselsetting i det offentlige.

På flere av områdene bør man inngå et samarbeid med academia og/eller forskningsmiljøer.

Stolthet og identitet er også løftet inn som områder man bør gjøre noe konkret på. Det har tidligere vært jobbet med et prosjekt på dette for Romerike, et prosjekt det kom relativt lite ut av. Skal man jobbe med dette må man trolig være svært konkret, og det kan være fornuftig å tenke hvordan man kan tydeliggjøre en profil for området.

Verktøy. Manglende samarbeid og konkrete samarbeidsprosjekter gjør at man i liten grad klarer å ta ut potensialet for næringsutvikling i regionen. Det er i stor grad hver enkelt kommunens tilnærming og tilrettelegging hver for seg som næringslivet møter. I innspillene har det kommet frem ønsker om næringsregister for kommunene for å lette informasjons- og kontaktflaten lokalt innad i regionen. Et slikt register kan være et gode for mer handel internt i et regionalt perspektiv, men vil kreve ressurser for å være oppdatert. Et annet område som er etterspurt er et felles verktøy for næringsarealer. Kunne man hatt en felles port inn for de som etterspør nærings-arealer i regionen. Kunne oppdaterte regulerte områder fra hver enkelt kommune inngå i en næringsarealbank for regionen? Kan man ha et domene som kan tiltrekke seg nasjonale og internasjonale selskaper hvis de søker på «etablere seg i Oslo-regionen»?

Ressurser. Slik situasjonen er i dag er det kun Ullensaker og Nes som har ansatte på næring. I noen av de andre kommunene har de personer som har ansvar for næringsliv som en del av sin stilling. Av innspillene som har kommet underveis er det flere fra næringslivet som er redd for at arbeidet med næringslivsutvikling ikke blir høyt nok prioritert og derfor fort kan stoppe opp. Skal man få noe ut av en strategisk næringsplan må det også være politisk vilje til å følge opp med ressurser i form av økonomi/personell. Som påpekt er det et veldig lite miljø som jobber for næringslivet, og fellesressurser på dette vil kunne bidra til en styrking. I tillegg er man avhengig av å sette av ressurser for å følge opp den strategiske planen og handlingsprogrammet. Samtidig må det være klare roller i et slikt prosjekt hvis dette skal fungere. Dette er kritisk hvis man skal kunne lykkes, så det må være politisk vilje til å gjennomføre dette.

Strategisk plassering, næring: Kommunene må regulere næringsområder slik at det er nok plass til næring som ønsker seg til regionen. Det er naturlig at man i den enkelte kommune utnytter sine fortrinn, og at ikke all type næring nødvendigvis skal ligge i alle kommuner. For enkelte kommuner kan det være naturlig å peke på områder i nabokommuner som «sine» næringsarealer. Som beskrevet under verktøy bør man i større grad konsentrere seg om å få markedsført det man har, og det vil være opp til bedriftene å velge hvor man synes det er fornuftig å etablere seg. Samtidig er det en styrke at man regionalt er omforent om at enkelte næringsområder i enkelte kommuner har naturlige fortrinn innen enkelte næringer/bransjer. I forhold til regionale planer er det noen sentrale områder som det er pekt på i forhold til enkelte type næringer, og disse er det naturlig å forsterke i en regional sammenheng. Målet må være at vi i forhold til næringslivet fremstår som en næringsregion, hvor vi støtter opp om næringsutvikling totalt i regionen og at vi jobber sammen for å tiltrekke oss ønskede, og gjerne større aktører.

DEL 2: UNDERLAG

SWOT-analyse;

STERKE SIDER -Beliggenhet/vekstregion -Flyplassen som stor næringsmotor -Konferansehovedstad -Tilgang til nærings- og boarealer -Store friluft- og rekreasjonsområder -Definert regionsenter og knutepunkt -Interkommunalt samarbeid -Kommunale næringsplaner -Sterkere i fellesskap, regionalt/nasjonalt -Store landbruksområder -Vekstregion	SVAKE SIDER -Omdømme/identitet/profilering -Mange kommuner: bremses/forsinker -Kommuneøkonomi/voksesmerter -Lavt utdanningsnivå -Lavt kompetansebehov i næringene -Mangler høyskole/universitetsmiljø -Kollektivtilbudet (særlig øst/vest) -Digital infrastruktur -Få «motorer» utenfor flyplassen -Få kompetansearbeidsplasser -Liten regional helhetstenkning -Manglende felles næringsstrategi
MULIGHETER -Nærheten til Norge – Verden -Nasjonale/internasjonale klynger -Stort nedslagsfelt/marked --Arbeidskraft/stor tilflytning -Utbyggingsarealer for boliger og næring -Økt samarbeid mellom regionene -Opplevelser/turisme -Utarbeide en felles profileringsstrategi -Bedre samarbeid mellom kommuner -Felles markedsføring -Felles næringsstrategi -Koordinering av næringseiendom og planer -Friluftsliv/hytter -Godt utgangspunkt for -større fagmiljøer -Fremtidens næringsregion hvis samarbeid -Grønn utvikling, forskning -Opplevelsesdestinasjon -Samhandling utover regionen -Bo/leve/fritid/kultur	TRUSLER -Andre regioner er mer proaktive -Nasjonale planer og reguleringer -Areakonflikter -Lite samhandling i regionen -Samhandling myndigheter -Manglende særpreg -Lite attraktivt for etablering -Stor grad av automatisering -For mye ensrettet satsing på frakt/gods -Prispress på sentrale næringsarealer -Miljø og klima, må tilpasse oss -Økonomisk nedgangstider, sårbare -«Vi og dem»-mentalitet -For ensidig arbeidsplasser -Liten utnyttelse av de ulike kommuners - muligheter/særpreg -For liten vilje til å gjøre hverandre gode -Avhengig av stedsutvikling

I denne delen belyser vi potensiale for næringsutvikling gjennom enkelte utvalgte næringer, hovedsakelig hentet fra vurderingene gjort i av Asplan Viak i 2015 og prosessen gjennom Innovasjon Gardermoen i 2019 samt regionale analyser av Telemarkforskning i 2019. Bakgrunnen for vurderingen til Asplan Viak er hentet fra åpne kilder som Statistisk sentralbyrå (SSB), Statistikknett (reiseliv) og intervjuer. I tillegg er det lagt inn innspill som har kommet som en del av prosessen om strategisk næringsplan i 2019. Noen av vurderingen kan være mangelfulle, og underveis i prosessen har man sett at det kan være fornuftig å organisere det annerledes enn det det er gjort i denne analysen.

Hovedflyplassen og Oslo Airport City

Utfordringer

- Presset lønnsomhet i flyselskapene, samt robotisering gir færre arbeidsplasser innen luftfart.
- Luftfart er konjunkturutsatt, nedganger merkes raskt, og kan få virkninger for sysselsetting på og ved flyplassen og i relaterte næringer.
- Klima- og miljø, usikkert hvordan dette vil påvirke aktiviteten fremover.

Muligheter

- Utvikle og styrke mer spesialiserte leverandørklynger til luftfart og luftfarttjenester.
- Samarbeide om å styrke Gardermoområdet miljøprofil.
- Ha en aktiv dialog med miljøene ved og rundt flyplassen om hvordan legge bedre til rette for næringsutvikling.
- Støtte opp om tiltak som bidrar til å styrke Gardermoens konkurranseposisjon i forhold til andre flyplasser, samtidig som de trykker arbeidsplasser og bidrar til utvikling av kompetente næringsmiljøer.
- Oslo Airport City (OAC) vil kunne være et fremtidig sentrum for utvikling av et stort antall arbeidsplasser med komplimenterende type næring av det eksisterende i regionen. På sikt kan dette også tiltrekke seg multinasjonale selskaper og hovedkontorer.
- Utnytte mulighetene innen grønn næringsutvikling til å satse på grønn teknologi.
- Bygge identitet som verdens mest miljøvennlig flyplass

Anbefaling

Hovedflyplassen står alene for ca. 30% av sysselsettingen i Gardermoregionen, og det er i kommunenes interesse å ha en rolle i offentlig planlegging, samfunnsutvikling med boligbygging og sentrumsutvikling, og for blant annet å bidra til å legge til rette for god og miljøvennlige logistikk-løsninger. Når det gjelder konkrete saker, så kan kommunene blant annet bidra i arbeidet med tidlig avklaring av båndlegging av areal for en ny, 3.rullebane ved flyplassen. For OAC vil det være viktig med forutsigbarhet og rammebetingelser, blant annet rundt utviklingen av strategisk plan for næringsparken. Det er viktig å ta tak i mulighetene rundt klima og miljø og grønn teknologi, hvor man ved å være tidlig ute kan dra stor næringsmessig nytte av dette.

Nasjonal næringsklynge logistikk:

Utfordringer

- Den sterke veksten i logistikknæringene kan medføre en risiko for ukritisk utvikling av en for ensidig næringsstruktur.
- Rekkefølgekrav om nytte E6-kryss (V23) virker hemmende for etableringslyst og må løses.
- En komplisert eierstruktur har til nå gjort det utfordrende å utvikle en samlet strategi.
- Det kan være litt tidlig å gå tungt inn i dette området allerede nå, da det er noe usikkerhet om tidsaspektet.

Muligheter

- Næringsarealene på Gardermoen er attraktive på grunn av unik mulighet for store tomter, og en nærhet til infrastrukturen som vegnett og flyplass. Dette gir mange muligheter.
- Utvikle en bred og konkurransedyktig næringsklynge innen logistikk, og stimulere til utvikling av leverandørindustri og tjenester til næringen som kan betjene et større marked enn lokalmarkedet.
- Utvikle spesialiserte logistikk-klynger, for eksempel innen ferskvare logistikk eller annen tidskritisk logistikk.
- Muligheter til å få til et høyskoletilbud innenfor området.
- Større etableringer vil trekke med seg mindre innen samme bransjer samt leverandører av utstyr og tjenester som ønsker å utnytte nærhetsfordeler.
- Oslo Logistikkpark Gardermoen har definert sitt område med tydelighet på bransje, og er ønsket at det skal utvikles en eller flere klynger
- I tillegg til etableringer i Gardermoen Næringspark (Ullensaker), vil områder i Nannestad og Eidsvoll være utfyllende for etableringer innen logistikkbransjen.

Anbefalinger

Gardermoområdet har gode forutsetninger for å utvikle næringer knyttet til logistikk, og har allerede et tyngdepunkt av virksomheter i denne bransjen. Ved å legge til rette for utvikling for utvikling av en konkurransedyktig næringsklynge vil det være mulig å trekke til seg leverandører av tjenester og teknologi, oppnå en vekst med et bredere tilfang av næringer. De store tilgjengelige næringsarealene gjør det også mulig å planlegge for større intermodalitet i fremtiden, som for eksempel jernbane. Man bør også se på muligheter for et høyskoletilbud inn mot denne næringen.

Reiseliv, opplevelser, aktiviteter, natur (destinasjon)

Utfordringer

- Gardermoregionen er lite synlig som destinasjon i reiselivsmarkedet.
- Lokale leverandører og tilbydere har i liten grad klart å penetrere hotellmarkedet i tilknytning til hovedflyplassen.
- Større markeringer, som for eksempel Grunnlovsjubileet har i større grad blitt markedsført som en kulturbegivenhet og en nasjonal dugnad, og har i liten grad blitt utnyttet til utvikling av merkevare eller destinasjon.

Muligheter

- Utnytte muligheten gjennom reisende på Oslo Lufthavn, men også nærturisme.
- Gardermoregionen har en unik attraksjon i Eidsvollsbbygningen, og med et særlig stort potensiale for å utvikle produkter og opplevelser. Prosjekter som Grunnlovsvegen, utvikling av pakketilbud og salg av fordelskort er en god begynnelse.
- Det ligger også ett potensiale i å utvikle samarbeid med hotellnæringen ved Gardermoen for å stimulere til å bruke sine nærområder i sine produkter.
- Stimulere til økt samarbeid om produktutvikling og pakketilbud mellom lokale tilbydere.
- Lokal kortreist mat som en del av prosjektet, gjerne inn mot hotellnæringen.
- Felles satsing på særlig betalingsdyktige markeder som fore eksempel kongressmarkedet.
- Satsing på økoturisme og fritidsopplevelser.
- Skape synlighet av tilbudene for de som allerede bor her, samt potensielt nye nnybyggere.
- Det jobbes allerede med noe på dette området gjennom et prosjekt Visit Romerike deltar i.

Anbefalinger

Basert på det store antall overnattinger og tydelige nærmarkedet har Gardermoregionen gode forutsetninger for å videreutvikle reiselivsnæringen. Det er et rikt tilfang av attraksjoner og aktivitetsmuligheter som kan foredles til gode, kommersielle kvalitetsprodukter. Felles satsing for å øke synligheten som destinasjon vil kunne gi økt lokal verdiskaping i næringen. Det anbefales at regionen utvikler en felles reiselivsstrategi der en satser på noen få, lokale fyrtårn. I tillegg vil synliggjøringen skape stolthet og identitet for innbyggeren og interesse fra potensielt nye innbyggere og turister i vår region. Å satse på reiseliv/aktivitet/natur/kultur er å skape attraktivitet for de som bor her, tiltrekke seg nye innbyggere og ny arbeidskraft, og være et turistmål for de reisende gjennom flyplassen eller andre turister.

Næringsklynge innen helse, omsorg og velvære (eventuell digital helse):

Utfordringer

- Det er en utfordring for kommunene å legge til rette for at kompetansearbeidskraft innen helse skal velge å bosette seg i regionen.
- Tilbud innen privat helse er avhengig av at offentlige finansieringsordninger videreføres.

Muligheter

- Etablering av privat sykehus (LHL) kan bli en motor for en ny helseklynge på Øvre Romerike
- Stimulere til en etablering av relaterte helse- og livsstilvirksomhet og utvikle en ny kompetanseklunge innen helse og livsstil.
- Incita har også etablert det første medikamentfrie sykehus-tilbudet innen rus og psykiatri i regionen.
- Legge til rette for god kollektivtransport, og attraktive boligområder og skoler.
- DGI er nå lokalisert sammen med LHL, kan man etablere noe innen digital helse.
- Det er et nytt initiativ i Lillestrøm innen dette område.

Anbefalinger

Etablering av private foretak innen helse bidrar til større bredde og flere kompetansearbeidsplasser i regionen. Det anbefales å legge til rette for gode kollektivløsninger og attraktive boligområder.

Videre bør en vurdere å samarbeide om en strategi for å bygge opp en kunnskapsintensiv næringsklynge, muligens i samarbeid med Lillestrøm. Sporet digital helse bør man se nærmere på.

Landbruk/Primærnæringene i Gardermoregionen

Utfordringer

- Det er relativ høy andel korndyrking, som ofte kombineres med annen næring. Dette kan gi lavere kapasitet for nyskaping og utvikling i gardsdriften.
- Det er en utfordring å gjøre volumproduksjon mer bærekraftig
- Det ser ut til å være mindre foredling innen mat- og skogprodukter enn tidligere.
- Det er nyskaping Innen treforedling i Hurdal og bioøkonomi/sirkulærøkonomi i Nes som er interessante, ellers er det relativ liten oppmerksomhet mot foredling eller anvendelse av biologiske råvarer på nye måter.

Muligheter

- Satse videre på utvikling av bærekraftige nisjer innen kortreist mat.
- Utvikle lokale matopplevelser i samarbeid mellom lokale matprodusenter og reiselivsnæringen
- Satse videre på utvikling av bærekraftig tre- og treforedling
- Videre utvikling av bio-økonomien og sirkulærøkonomien, kretsløpsteknologi med lokale aktører.
- Utvikle satsing mot volummarkeder med satsing på ferskvarelogistikk og næringsmiddelindustri.
- Vurdere muligheten for å finne produkter som egner seg for full foredling lokalt.

Anbefalinger

Det anbefales å satse på utvikling, kvalitet og merkevarebygging av lokale råvarer mot hotell og reiselivsmarkedet i Gardermo- og hovedstadsområdet. Mulige synergi effekter mellom næringsklynge innen ferskvarelogistikk og lokale matprodusenter bør undersøkes. Videre bør en se på muligheter for videreforedling og utvikling av nye produkter basert på bioråvarer for eksempel fra skogbruk. Det kan være grunnlag for klyngeetablering innenfor de nye initiativene i Hurdal og Nes.

Grønn region, bærekraftig utvikling og miljø:

Utfordringer

- Utvikling av miljøvennlige og bærekraftige løsninger er i stor grad myndighetsdrevet, gjennom lover og reguleringer. Innen flere av de nye teknologiene er det betydelig utfordringer med lønnsomhet.
- Det krever ofte en spesiell kompetanse og kapital for å utvikle ny teknologi, og slike miljøer er det lite av i regionen. Man vil være avhengig av eksterne aktører.

Muligheter

- Kommunene har mulighet for å etterspørre nye løsninger, og være pådrivere for teknologiutvikling basert på gjenvinning og avfall, og/eller fokus på kretsløpsteknologi i samarbeid for å utvikle nye løsninger.
- Utvikle næringsklynge på miljøteknologi og gjenvinning med utgangspunkt i Esval Miljøpark
- Kompetanseoverføring for bærekraftig samfunns. Og næringsutvikling fra satsing i Hurdal til de øvrige kommunene i regionen. En region med fokus på bærekraft, inkludert verdens mest miljøvennlige flyplass?
- H2OSL: muligheter for anvendelse av hydrogen på Oslo Lufthavn og tilknyttede områder.
- Samarbeid med Oslo Lufthavn?

Anbefalinger

Dette er næringer der det forventes økt utvikling og oppmerksomhet framover. Økt bevissthet og omdømmebygging med fokus på miljø og bærekraft kan bidra til å heve regionens omdømme, synlighet og attraktivitet. Regionen har mulighet til å utvikle kompetanse og næring videre basert på eksisterende virksomhet og samarbeid med eksterne teknologi- og næringsmiljøer.

Bygg- og anleggsvirksomhet:

Anbefalinger

Med unntak av eventuelle virksomheter innen bygg- og anleggsnæringen som kan levere spesialiserte tjenester eller produkter nasjonalt eller internasjonalt, vil vi ikke anbefale satsing på denne næringen når det gjelder strategisk næringsutvikling. Det kan imidlertid legges til rette for næringsarealer og annen infrastruktur for denne næringen på lik linje med annet næringsliv.

Detaljhandel:

Anbefalinger

Et godt tilbud innen detaljhandel, tjenester og aktiviteter har stor betydning for sentrumsutvikling og attraktive tettsteder. Dette er derfor et område som kommunene bør ha oppmerksomhet på i sine sentrumsplaner. Gjennom strategisk tilrettelegging i regional plan for areal og transport er det lagt til rette for knutepunktutvikling, og kommunene har mulighet til å bidra til en reduksjon av handelslekkasje,

Sysselsetting i offentlig sektor:

Anbefalinger

Gardermoregionen er forventet å få en betydelig vekst også i tiden fremover. Regionen har muligheter for en mer balansert og robust vekst med god planlegging og bevisste valg. Vellykkede satsinger er ofte langsiktige. Regionen har muligheter til å satse både på «flere bein å stå på» og bevisst satsing på å utvikle nasjonale klynger på områder der en allerede står sterkt. I så måte bør en

satse på å hente samt å samarbeide med kompetanse og ressurser der de finnes, ikke bare lokalt eller regionalt.

Innovative offentlige anskaffelser:

Anbefalinger: Det kan være mulig å ta en rolle innen utvikling av smarte offentlige løsninger og konkurransefortrinn gjennom innovative offentlige anskaffelser. Kan DGI ha en rolle i dette og hvordan kan man i større grad enn i dag bruke innovative offentlige anskaffelser i alle større investeringer og kjøp av varer og tjenester. Det er et område det er stort fokus på innen innovasjonsmiljøene, og det må være stor regional vilje i det offentlige for å gå inn på dette og det er mulig dette er litt prematurt.

Kunnskap/Kompetanse:

Utfordringer

- Generelt oppgir arbeidsgiverne i Gardermoregionen relativt beskjedne utfordringer med rekruttering av kompetent arbeidskraft, unntaket gjelder kompetanse innen logistikk.
- Det er en utfordring til enhver tid å ha tilbud om fagopplæring for arbeidslivets behov og tilstrekkelig antall lærlingeplasser.
- Det er en utfordring at det ikke finnes et fast høyskoletilbud i regionen.

Muligheter

- Utnytte nærhet til tilbydere av høyere utdanning i Østlandsområdet.
- Etablere desentralisert tilbud om høyskole-utdanninger tilpasset næringslivet og offentlige arbeidsgiveres behov. Noen aktuelle fag er logistikk, ledelse, reiseliv/serviceledelse, økonomi, ernæring og miljø.

Anbefalinger

Man bør arbeide for å finne en passende lokalisering for et permanent tilbud om desentralisert høyere utdanning. Dette satsingsområdet bør ses på i en større helhet, gjerne i sammenheng med entreprenørskap og kompetansemiljøer.

Entreprenørskap/Gründere:

Dette området er ikke omtalt i rapporten fra Asplan Viak (2015), men bør legges frem som et mulig satsingsområde basert på innspill, muligens i forbindelse med Kunnskap/Kompetanse. Business Jessheim har startet opp i 2019, og skal være et sted hvor gründere kan leie kontorplass samt få oppfølging som gründer. Det er også en mindre etablering på Årnes, og det kan være et potensiale i å få alle kommunene med på en satsing rundt tilrettelegging for gründere, gjerne med satellitter ute i kommunene underlagt en felles paraply. Det er viktig at man i regionen kan få til en god kultur og bistand slik at det etableres et «næringsklima» som både gir grunnlag for knoppskyting fra eksisterende bedrifter og stimulerer enkeltpersoner til nyetableringer. Samarbeid med etablerertjenesten samt satsing gjennom skolene og «Ungt entreprenørskap» er viktig, slik at man

bidrar til å skape en kultur som bidrar til kreativitet, læring og initiativ gjennom elevbedrifter og ungdomsbedrifter.

Utfordringer:

- Krever en kartlegging over faktisk behov
- Vi trenger flere gründerbedrifter i regionen vår.

Muligheter

- Kan bidra til bedre støtte for gründere
- Kan bidra til flere gründere gjennom å være en del av et system med bistand
- Helhetlig fokus på Gründerskap fra grunnskolen i alle kommuner, i samarbeid med Ungt Entreprenørskap
- Vil kunne bidra til et større fokus på entreprenørskap i alle kommuner, og gi en naturlig overgang til gründerskap

Anbefalinger

Bør ses sammen med områdene kompetansemiljøer og kunnskap/kompetanse.

Kompetansemiljøer, nettverk, næringsmiljøer: Noen av innspillene har gått på hvordan man kan tilrettelegge for å skape mindre/større kompetansemiljøer, klynger, med samlokalisering av bedrifter for å skape større og mer konkurransedyktige bedrifter. Dette kan være tilrettelegging for næringshager som for eksempel miljøet på Ask, til tilsvarende eller større miljøer på Jessheim eller for eksempel Årnes og Sundet.

Utfordringer

- Få konkrete miljøer som kan defineres som klynger i dag

Muligheter

- Tydeliggjøre de miljøene som finnes
- Nye miljøer kan være aktuelle å etablere, bygget på nisje-næring
- Potensiale for samarbeid med gründermiljøene

Anbefalinger

Bør ses sammen med området entreprenørskap/gründere og kunnskap/kompetanse, eller som et prosjekt for hele Romerike.

Kommunenes planer for næringsutvikling

Ullensaker, Nannestad, Nes og Eidsvoll har vedtatte næringsplaner i kommunene. Gjerdrum og Hurdal har omtalt næringsutvikling i sine kommuneplaner. I flere av planene pekes det på strategisk arbeide i en regional setting.

Utfordringer

- Det er en utfordring for flere av kommunene å gjøre næringsplanleggingen mer konkret med tydelige prioriteringer
- Det er et betydelig potensiale i å prioritere næringer man vil satse på med mulighet for å kunne etablere næringsklynger
- Det er en utfordring å få til en bedre koordinering, samarbeid og felles arbeid om næringsutvikling
- Det er en utfordring at noen «faller av lasset» hvis det blir for ensidig fokus på Gardermoen.
- Det er en utfordring at Gardermoregionen er lite synlig i hovedstadsregionen.

Muligheter

- Etterspørselen netter næringsarealer og relativ god etableringsgrad gir kommune mulighet til å prioritere og styre etablering av nye virksomheter slik at en kan legge til rette for utvikling av konkurransedyktige næringsmiljøer og – klynger.
- Ved satsing på næringsklynger er det en mulighet å satse på å utvikle kompetansemiljøer knyttet til næringen, eksempelvis leverandører av utstyr eller tjenester
- Det bør arbeides for å etablere et tilbud om høyere utdanning og samarbeidsprosjekter med forskningsmiljø innen områder av strategisk betydning for prioriterte næringer/satsingsområder.
- Kommunene kan samarbeide bedre om utvikling av næringsarealer og prioritering av type arealer til ulike typer næring.
- Kommunene kan samarbeide om sentrumsutvikling, handels- og tjenestetilbud.
- Kommunene kan styrke kompetanse og kapasitet på strategisk næringsutvikling, enten samlet i en organisasjon eller enkeltvis.
- Styrke Innovasjon Gardermoen som et regionalt næringsforum.
- Etablere regionale faggrupper/bransjefora, for eksempel gjennom Innovasjon Gardermoen.
- Felles merkevarebygging og synlighet.
- Utvikle en ny, felles strategisk næringsplan og reiselivsstrategi.

Anbefalinger

Kommunene har en del å hente når det gjelder å utvikle samarbeid om næringsutvikling på regionalt nivå. En bedre samordning av arbeidet med strategisk næringsutvikling gir muligheter for å bruke ressursene mer samlet og dermed også legge bedre til rette for styrking av næringslivets konkurransekraft. Det anbefales å bygge på allerede eksisterende gode næringsmiljøer og stimulere til utvikling av relaterte tjenester, etablering av leverandørindustri og nyskaping. Målet med satsingene er å styrke næringslivet og utvikle konkurransefordeler nasjonalt og internasjonalt. Dersom regionen klarer å enes om satsing på strategiske næringsklynger og satsingsområder, har en bedre muligheter til å få nasjonal støtte for eksempel gjennom Innovasjon Norges utviklingsmidler eller andre ordninger. Asplan Viak skriver i sin rapport at de vil anbefale kommunene å samarbeide om næringsutvikling gjennom koordinering av planer eller en felles strategisk næringsplan og å styrke kapasitet og kompetanse på dette området.

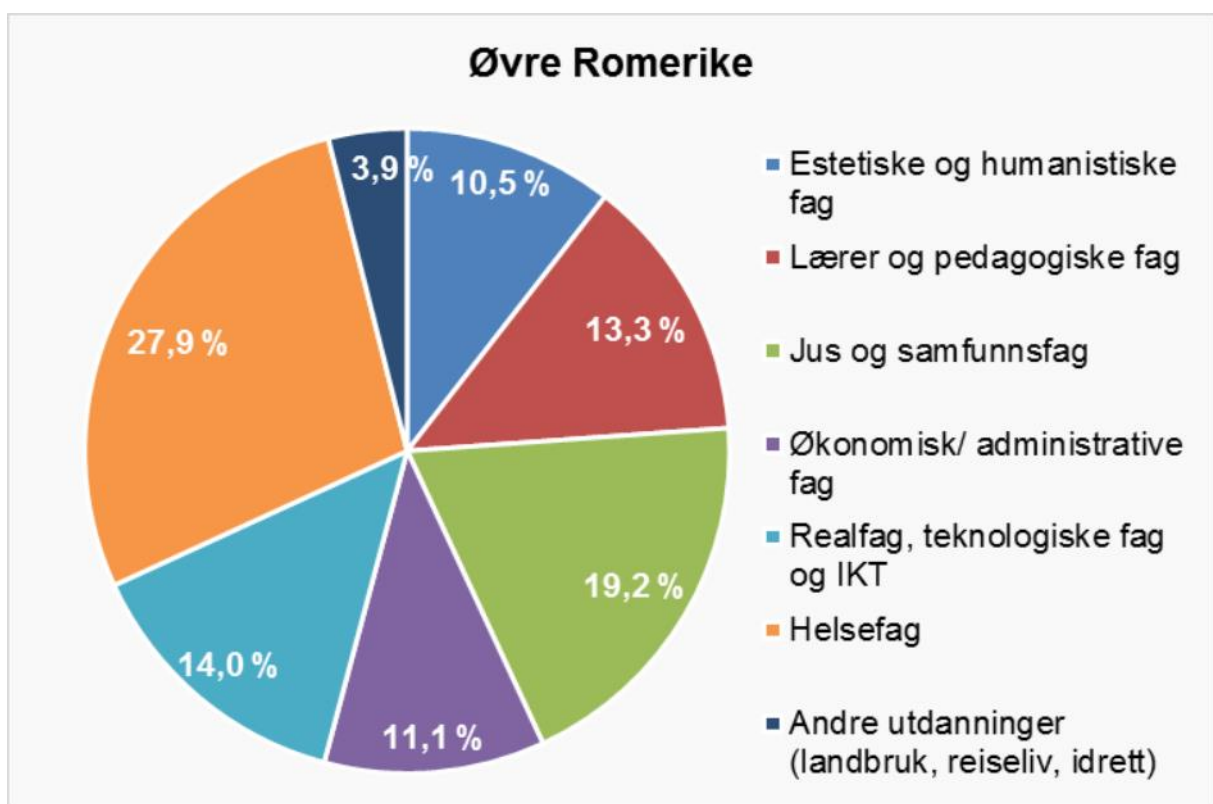
16. Statistikk

Befolkningsstatistikk per 1.1.2019 (tall fra SSB)

Kommune	2007	2011	2015	2019
Gjerdrum	5353	5990	6326	6823
Ullensaker	25966	30081	33310	38234
Nes	18219	19049	20410	21885
Eidsvoll	19334	21128	23238	24919
Nannestad	10536	11128	11882	13682
Hurdal	2594	2619	2782	2864

Tabell 1

Utdanningsoversikt 2018

Kilde: Akershusstatistikk.

Tabell 2.

Direkte lufthavnrelatert virksomhet fordelt på bransje i 2014

Bransje	Antall	Andel
Transport og lagring	7784	63 %
Overnattings- og serveringsvirksomhet	1921	16 %
Forretningsmessig tjenesteyting	1099	9 %
Varehandel, reparasjon av motorvogner	1004	8 %
Offentlig adm. og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	188	2 %
Annen tjenesteyting	106	1 %
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	66	0,5 %
Industri	62	0,5 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	60	0,5 %
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	25	0,2 %
Undervisning	23	0,2 %
Informasjon og kommunikasjon	15	0,1 %
Helse- og sosialtjenester	14	0,1 %
SUM	12 367	100 %

Kilde: Oslo Economics

Tabell 3.

Utdanningsnivå 2018

Kommune	Grunnsk	Videreg.	Fagskole	Univ/høyskole kort	Univ/høyskole lang
Gjerdrum	26	39	3	24	8
Ullensaker	30	39	3	21	7
Nes	33	43	2	18	5
Eidsvoll	32	40	2	19	6
Nannestad	32	42	2	19	5
Hurdal	35	42	2	17	5

Kilde: Akershusstatistikk

Tabell 4.

Pendlingsstrømmer mellom kommuner i Akershus og Oslo, 2016

Bosted

Arbeidssted

	Ak. sum	A&B	Follo	Nedre R	Øvre R	Oslo
Akershus, sum	179102	53474	36033	54706	34889	107280
Asker & Bærum	50149	47738	631	1035	745	34955
Follo	38484	2294	33843	1929	418	26584
Nedre Romerike	52041	2563	1126	44698	3654	34499
Øvre Romerike	38428	879	433	7044	30072	11242
Gjerdrum	2275	77	42	864	1292	1068
Ullensaker	12823	340	155	2428	9900	4310
Nes	7964	165	101	1761	5937	2228
Eidsvoll	9139	182	88	1028	7841	2306
Nannestad	5095	99	38	867	4091	1179
Hurdal	1132	16	9	96	1011	151
Oslo	46793	23452	6799	12443	4099	289155

Kilde: Akershusstatistikk

Tabell 5.

Antall bedrifter, etter næring og antall ansatte, 2017

Næring	A&B	Follo	Nedre R	Øvre R	Oslo
Jordbruk, skogbruk, fiske	323	697	993	1389	347
Bergverk og utvinning	46	14	15	19	99
Industri	495	419	520	288	1634
Elektrisitet, vann og renovasjon	70	60	63	41	238
Bygg- og anleggsvirksomhet	2123	1786	2196	1456	6677
Varehandel og motorvognrep.	2853	2183	2489	1402	10215
Transport og lagring	659	589	1205	807	4029
Overnatting og servering	369	250	350	218	2854
Informasjon og kommunikasjon	1337	700	595	246	6772
Finansiering og forskning	241	81	85	47	1053
Tekniske tjenester, eiendom	5628	2830	2787	1464	23665
Forretningsmessig tjenesteyting	1267	715	842	524	4650
Offentlig adm, forsvar, sosialfor.	76	65	97	64	390
Undervisning	791	528	603	289	3463
Helse- og sosialtjenester	2282	1334	1489	795	7963
Personlig tjenesteyting	1529	1232	1209	672	11701
Uoppgitt	49	26	28	15	298

Kilde: Akershusstatistikk

Tabell 6.

Ordliste:

Noen ord kan bli brukt på forskjellige måter, derfor er dette en forklaring på hva som menes i dette dokumentet:

Entreprenørskap: Også kalt gründerskap. Å etablere og/eller utvikle en ny forretningsmessig virksomhet.

Innovasjon: Nyvinning. Å skape noe nytt til det bedre. Det er nye kombinasjoner av nye eller eksisterende ressurser, som er tatt ut i praksis og gir økt nytte for noen.

Næringsklynge/klynge: En geografisk fortetting av like eller relaterte virksomheter, der virksomhetene er knyttet sammen gjennom ulike for mer for lokalt samarbeid, kunnskapsflyt eller konkurranse. Bedrifter drar nytte av å være lokalisert sammen, noe som kan skape positive synergier, innovasjon og/eller gjøre de mer konkurransedyktige

Næringsutvikling: Begrep som brukes for å omtale viktige sider ved utviklingen i næringslivet i et geografisk avgrenset område. Næringsutvikling i et område betegnes som positiv eller negativ ut ifra bestemte kriterier, for eksempel om området har vekst eller nedgang i antall arbeidsplasser.